

Statenleden van de provincie Noord-Holland
Raadsleden van de gemeenten Zaanstad, Uitgeest, Heemskerk,
Alkmaar, Beverwijk, Castricum, Heiloo

Uitgeest: 6 juni 2025
Uw kenmerk:
Ons kenmerk: u20250474
Onderwerp: Gebruik granuliet bij project Oever- en natuurontwikkeling Sakerlei
Bijlage(n):
Behandeld door: Alex Rohof
Contactgegevens:

Geachte heer, mevrouw,

Afgelopen weken verschenen er verschillende krantenartikelen over de zorgen rond het gebruik van granuliet bij het project Oever- en natuurontwikkeling Sakerlei in Akersloot van het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer (verder afgekort tot RAUM). In deze artikelen laten bewoners, volksvertegenwoordigers en deskundigen zich kritisch uit over het gebruik van granuliet bij dit project. We kunnen ons voorstellen dat dit vragen bij u oproept, en begrijpen ook de emotie en onrust die hierdoor mogelijk zijn ontstaan. In deze brief vindt u achtergrondinformatie en zetten we de belangrijkste feiten op een rij.

Allereerst willen we benadrukken dat het RAUM op basis van de beschikbare informatie en onderzoeken geen aanleiding ziet om in te grijpen. De betrokken partijen hebben een zorgvuldig proces doorlopen om de veiligheid voor mens en omgeving zeker te stellen.

Oever- en natuurontwikkeling Sakerlei

Het RAUM ontwikkelt aan de Sakerlei in de gemeente Castricum nieuwe natuur met een oppervlakte van circa 6 hectare. Dit project past in het natuur- en waterbeleid van de provincie Noord-Holland en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (verder afgekort tot HHNK). Dit is het derde deelproject van vergroting van oppervlakte aan oevernatuur langs het meer. De eerste twee deelprojecten, natuuroevers Dorregeest en herstel Sakerleidam, zijn in 2012 en 2013 uitgevoerd. De vergunningen voor het deelproject dat nu in uitvoering is (Fase 2) zijn in 2011, 2012 en 2013 afgegeven.

De belangrijkste doelstellingen van het project Oever- en natuurontwikkeling Sakerlei zijn:

- het versterken van de natuur in de overgangszone tussen land en water;
- het stoppen van verder verval van de oude landtong Sakerlei;
- het behoud van het waterbergend vermogen van het meer.

Na jaren van voorbereiding zijn de werkzaamheden medio februari dit jaar gestart. Tijdens de voorbereiding van deze fase is veel aandacht besteed aan het voorkomen van ecologische schade tijdens de uitvoering. Het projectmanagement van Recreatie Noord-Holland (verder afgekort tot RNH) heeft met belanghebbenden gesproken en heeft als gevolg van die gesprekken het inrichtingsplan laten aanpassen. De aannemer is bijna klaar met het aanleggen van de dam. Deze dam dient als versterking en bescherming voor de later aan te leggen ondiepe slenk met natuurvriendelijke oevers. De totale aanleg van het gebied neemt anderhalf tot twee jaar in beslag. Het tot wasdom komen van een gesloten rietveld buiten de slenk duurt vervolgens nog twee tot drie jaar.

Granuliet

De aannemer gebruikt bij de bouw van de dam granuliet. Granuliet, ook wel Noordse Leem genoemd, is een bijproduct dat vrijkomt bij het breken van granietblokken voor asfaltgrind. Granuliet wordt op meer plekken in Nederland gebruikt; onder andere bij het ondieper maken van (natuur)plassen en de bouw van dammen. Granuliet heeft een aantal gunstige civieltechnische eigenschappen. Het is ongeveer 25% zwaarder dan zand. Dit zorgt voor een relatief snelle zetting en daarmee zakking van de dijk. Het stuift ook minder bij de aanleg. De nieuwe dam moet bestand zijn tegen hoge en krachtige golfloop, vooral bij stormen. Daarnaast is granuliet relatief goedkoop in vergelijking met ontzilt zeezand of IJsselmeerzand. Tot en met eind mei dit jaar heeft de aannemer circa 80.000 ton granuliet in de dam verwerkt. Er wordt nog circa 14.250 ton granuliet gestort de komende tijd. Een goede bekleding van de dam met klei, zinkstukken en stortsteen maakt de dam robuust en weerbaar. Hiermee ligt de nieuw te vormen strook natuur beschermd en kan het rietland goed tot ontwikkeling komen.

Polyacrylamide

Om de verschillende stoffen in granuliet sneller uit het waswater te laten bezinken gebruikt de producent polyacrylamide. Polyacrylamide is niet giftig en als stof zelf niet goed meetbaar. Als polyacrylamide afbreekt kan acrylamide ontstaan. Dit is een zeer zorgwekkende stof (kortweg aangeduid als ZZS). Wettelijk is de toegestane hoeveelheid acrylamide in polyacrylamide gemaximeerd op 0,1%. Onderzoek naar de vooraf uitgevoerde partijkeuring van Intertek Polychemlab te Geleen in opdracht van Geonius Milieu BV toont aan dat de aanwezigheid van acrylamide kleiner is dan de opsporingsgrens van 10 microgram per kilo droge stof. De eerste tussentijdse meting (9 april 2025) leverde hetzelfde resultaat op. Ook hier is geen polyacrylamide of acrylamide aangetoond boven de opsporingsgrens. Op 15 mei hebben toezichthouders van HHNK weer een steekmonster genomen waarbij is getest op polyacrylamide en acrylamide. De uitslag daarvan verwachten we eind juni.

Voorwaarden voor gebruik granuliet

Tijdens de uitvoeringsfase hebben uitvoeringsorganisatie RNH en de aannemer Braam Natuurontwikkeling vooroverleg gevoerd met het bevoegd gezag HHNK over het gebruik van granuliet. HHNK heeft de aanvraag voor het gebruik van granuliet beoordeeld en hieraan voorwaarden gesteld. Deze bestonden uit het laten uitvoeren van een partijkeuring, waaruit blijkt dat in het granuliet acrylamide niet aantoonbaar is. Geonius Milieu B.V. heeft in opdracht van Graniet Import Benelux de partijkeuring uitgevoerd. In het rapport staat: *Samengevat wordt geconcludeerd dat granuliet grond is van AW-kwaliteit die vrij toepasbaar is op zowel landbodems als in oppervlaktewater. Er zijn geen risico's ten aanzien van mens of natuur.* AW-kwaliteit staat voor achtergrondwaarde kwaliteit en dit is de schoonste waarde van grond die in natuur- en landbouwgebieden mag worden gebruikt. Op het product granuliet is eveneens een productcertificaat BRL9321 afgegeven door SGS INTRON Certificatie B.V. (certificaatnummer ISG-039/5).

HHNK heeft op 17 maart een maatwerkbesluit en daaropvolgend op 26 maart 2025 een wijzigingsbesluit genomen en daarmee vergunning verleend. HHNK houdt toezicht op de toepassing van granuliet in de dam van dit project. Omdat het granuliet vooraf is bemonsterd en er geen polyacrylamide of acrylamide is aangetoond, vindt HHNK het niet nodig watermonsters te nemen. Het RAUM moet na realisatie van de dam rapporteren aan HHNK over waar welk materiaal is toegepast en daaraan situatietekeningen toevoegen. Ondertussen houdt HHNK toezicht en neemt controlemonsters op locatie. Op basis van de beschikbare informatie, controles en onderzoeken ziet het RAUM geen aanleiding om in te grijpen. Er is een zorgvuldig proces doorlopen om de veiligheid voor mens en omgeving zeker te stellen.

Wat weten we van het gebruik van granuliet op andere plekken?

De staatssecretaris van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft in het najaar van 2020 onderzoek laten doen naar de aanwezigheid van acrylamide in de Kraaijenbergse Plassen bij Cuijk, waar in 2012 ongeveer 260.000 ton granuliet is toegepast. In de brief van 30 oktober 2020 aan de Tweede Kamer staat onder meer: "De conclusie van deze laboratoriumonderzoeken is dat in geen van de betreffende oppervlaktewatermonsters uit de Kraaijenbergse

plas acrylamide is aangetoond (bij een aantoonbaarheidsgrens van kleiner dan 0,05 microgram per liter).” Deze grens is overigens twee keer zo streng als de drinkwaternorm voor acrylamide, die is 0,10 microgram per liter.

Arcadis heeft – in opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat - op veel plekken veld- en laboratoriumonderzoek gedaan naar acrylamide in granuliet. Het is nergens gevonden, ook niet op plekken waar jaren geleden granuliet is gebruikt. Een van deze onderzoeken is het “review-onderzoek granuliet over de Maas”. Arcadis concludeert in het eindrapport van 16 april 2021 dat op basis van chemische analyses blijkt dat op geen enkele onderzochte locatie acrylamide is aangetroffen boven de detectiegrens. De gemeten concentraties in en onder de plassen hebben geen effect op de ecologie.

Advies RIVM over mogelijk vrijkomen van acrylamide uit polyacrylamide

In het Noordhollands Dagblad van 3 mei 2025 is gerefereerd aan een literatuurverkenning van het RIVM uit 2023 en uitspraken van milieuchemicus Joop Harmsen over polyacrylamide en de mogelijke vorming van acrylamide in diepe plassen. De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat heeft op 16 mei 2023 aan de voorzitter van de Tweede Kamer (kenmerk IENW/BSK-2013/136346) geantwoord dat er in de door RIVM uitgevoerde literatuurverkenning geen aanvullende wetenschappelijke informatie is gevonden, die eerdere bevindingen ter discussie stelt. Het onderzoek heeft over geconstateerde kennisleemte geen uitsluitsel kunnen geven; het rapport geeft echter ook geen nieuwe inzichten om anders naar risico's voor mens en natuur te kijken. Er bestaat daarom geen reden om beleidsmatig voor diepe plassen anders te handelen dan tot op heden is gedaan. In dezelfde brief haalt de staatssecretaris het onderzoek van Arcadis uit april 2021 en ook de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 13 oktober 2021 aan.

- Het onderzoek van Arcadis toont aan dat de vorming van acrylamide uit polyacrylamide niet waarschijnlijk is. Polyacrylamide breekt slechts zeer zeldzaam af en in het geval van afbraak vooral naar kortere ketens polyacrylamide. In het natuurlijk systeem verloopt de afbraak van acrylamide aanzienlijk sneller dan de mogelijke vorming uit polyacrylamide. Dit vormt hoogstwaarschijnlijk reden dat geen acrylamide kon worden teruggevonden.
- In de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is geconcludeerd dat de kans op aanwezigheid van schadelijke hoeveelheden acrylamide uiterst klein is en dat acrylamide in de praktijk niet is aangetoond.

Op 22 april 2024 (kenmerk IENW/BSK-2024/123669) heeft de staatssecretaris geantwoord aan de Tweede Kamer dat granuliet grond is en dat de fijnste fractie granietzand een bestanddeel is van granuliet.

We zijn ons ervan bewust dat er verschil is in de toepassing van granuliet in diepe plassen en de toepassing in ondiep water zoals in het Alkmaardermeer gebeurt. Op basis van de inzichten zoals verwoord in de rapportage van Arcadis uit 2021 en de beoordeling door HHNK voorafgaand aan de toepassing van het granuliet, hebben wij vertrouwen dat zorgvuldig is en wordt gehandeld.

Wie is waarvoor verantwoordelijk?

De rijksoverheid is verantwoordelijk voor de wetgeving die van toepassing is: de omgevingswet en het besluit activiteiten leefomgeving en de uitwerkingen daarvan in ministeriële besluiten en algemene maatregelen van bestuur. Het Rijk bepaalt als wetgevende partij of granuliet grond kan worden genoemd.

De gemeente Castricum is verantwoordelijk voor de omgevingsvergunning. HHNK is verantwoordelijk voor de watervergunning (waterkwaliteit). In beide vergunningen staat dat HHNK het bevoegd gezag is voor toetsing van toe te passen grond en bouwstoffen in het project. HHNK stelt hiervoor voorwaarden en ziet erop toe dat deze worden uitgevoerd. Ook tijdens de uitvoering van de werkzaamheden voert HHNK toezicht uit.

Het RAUM is opdrachtgever van het project. Mochten er onvoorziene omstandigheden met financiële gevolgen optreden tijdens de uitvoering van het project, dan wordt dat nader onderzocht en vindt over deze gevolgen

afstemming plaats tussen RAUM, RNH en de aannemer. Het bestuur van het RAUM heeft op 29 november 2024 het verwerkingsplan (versie 14 van 15 november 2024) vastgesteld. In het verwerkingsplan van Braam Natuurontwikkeling wordt in algemene woorden gesproken over de toepassing van zand en wordt niet gesproken over granuliet.

De uitvoeringsorganisatie Recreatie Noord-Holland (RNH) voert sinds 2009 het projectmanagement uit. Ook de communicatie met de opdrachtgever, omgeving en overige stakeholders valt onder de verantwoordelijkheid van RNH.

De aannemer is als opdrachtnemer verantwoordelijk voor een correcte en tijdige uitvoering van de aannemingsovereenkomst en de realisatie en coördinatie van de projectactiviteiten.

Meer informatie

Het Algemeen Bestuur vertrouwt erop dat deze brief bijdraagt aan duidelijkheid over het gebruik van granuliet bij het project Oever- en natuurontwikkeling Saskerlei in Akersloot. We kunnen ons voorstellen dat u nog vragen heeft. Uiteraard geven we daar graag antwoord op, bijvoorbeeld tijdens een technische sessie over dit onderwerp. U kunt hiervoor contact opnemen met programmamanager Moira Faber via mfaber@recreatienoordholland.nl. De voortgang van dit project kunt u volgen op www.alkmaarder-enuitgeestermeer.nl/projecten. Op deze website vindt u ook een lijst met vragen en antwoorden, die regelmatig wordt aangevuld, inclusief een verwijzing naar de website van HHNK met veel gestelde vragen over dit project.

We vertrouwen op een goede afloop van het project, waarvan uiteindelijk vooral de natuur gaat profiteren.

Met vriendelijke groet,

Namens het Algemeen Bestuur van het Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer

Wessel Breunesse
Vice-voorzitter